

CROLIST: <http://libar.svkst.hr/cgi-bin/unilib.cgi?form=D1470108005>

Odjel za zaštitu i digitalizaciju

Služba za istraživanje i razvoj

Klasa: 6124-04-06-01

Ur. br.: 2181-121-14-517

Split, 25. srpnja 2014.

Franjevački samostan Uznesenja Marijina

n/r predstojnika, fra Šime Škibole

Put sv. Ante 46

Trogir

Predmet: Preporuke za zaštitu i čuvanje knjižne građe u Samostana Uznesenja Marijina na Dridu, na Čiovu

Dana 21. svibnja 2014. godine, na poziv predstojnika samostana fra Šime Šibole Dubravka Dujmović i Ana Radić Bizjak iz matične Sveučilišne knjižnice u Splitu posjetile su knjižnicu Samostana Uznesenja Marijina (sv. Ante) na Dridu na otoku Čiovu.

Uvidom u stanje knjižnice ustanovilo se da je fond stručno smješten na drvene police, organiziran prema signaturama koje je izradio, popisujući fond, fra Lav Krivić (1916-1996) neko vrijeme gvardijan, zatim knjižničar samostana, da se knjižnicu održava u čistom i urednom prostoru te brižno čuva od mogućih oštećenja ili otuđenja. Nažalost, prostorija u kojoj je smještena knjižnica nije pogodna za pohranu knjiga pa je nužno poduzeti određene intervencije da bi se poboljšalo stanje u prostoru. Stoga preporuke stručnih službi iz Sveučilišne knjižnice u Splitu o mjerama koje treba poduzeti da bi se poboljšalo stanje u prostoru treba uzeti ozbiljno i realizirati ih što je moguće prije. Danas o knjižnici s marom brine fra Šime Šibola.

Knjižnica Samostana sv. Ante

Knjižnica Samostana Uznesenja Marijina (sv. Ante) na Dridu, na otoku Čiovu kod Trogira nastala je po svoj prilici u isto vrijeme kada i samostan, 1432. godine. Dijeleći sudbinu samostana, selidbe, deložacije, palež i pljačku, izlagana vlazi, prašini, biološkim i mehaničkim oštećenjima, knjižnica je tek dijelom sačuvana, kao dio nekadašnjeg, bogatijeg fonda. Danas se u knjižnici čuvaju 23 knjige iz 16. stoljeća, 68 knjiga iz 17. stoljeća, 179 knjiga iz 18. stoljeća 211 knjiga iz 19. stoljeća te neutvrđeni broj knjiga iz 20. stoljeća, upisana je 791 knjiga, jer se poslije 1988. knjige više nisu unosile u inventarne knjige.

O starosti i vrijednosti dridske knjižnice svjedoče i četiri inkunabule koje su 1916. godine bile u njezinom fondu. Vidio ih je knjižničar dr. Ernest Goldschmidt i o njima napisao izvještaj u Beč, Komisiji za skupni katalog inkunabula u austrijskim knjižnicama, nažalost bez podataka o naslovima i autorima knjiga. Danas se te inkunabule ne nalaze u samostanu. Nije ih naveo fra Lav Krivić u popisu s konca 20. stoljeća, također ni Šime Jurić deset godina kasnije u svome katalogu inkunabula. Danas se u samostanu čuva rijetka inkunabula, „Dieta salutis“ tiskana 1497. u Veneciji. Budući da ni u svjetskim knjižnicama nije česta, treba je pažljivo čuvati.

Knjige iz 16. stoljeća uglavnom su teološke tematike iako se među njima nalazi i knjiga iz prava, povijesti i književnosti. Pisane su na talijanskom ili latinskom jeziku i objavljene kod onodobnih, uglednih svjetskih izdavača. Ima li se na umu da inkunabule i knjige iz 16. stoljeća ne posjeduju sve samostanske knjižnice, onda se male sredine, poput čiovske i skromni samostani kakav je dridski, brojem sačuvanih starijih tiskanih knjiga ističu unutar svoje sredine i staju uz bok i bogatijim samostanima na hrvatskoj obali Jadrana.

Od knjiga iz 17. stoljeća u dridskoj knjižnici najistaknutija je „Polyanthea nova hoc est opus suavissimis floribus celebriorum sententiarum tam graecarum quam latinarum refertum...“ , Josepha Langa (1570-1615) tiskana u Lyonu, kod Lazarija Zetznerija Bibliopola, 1604. godine, (sign. 31 VII 7). Ova knjiga folio formata bila je omotana u pergamenu iz 15. stoljeća, koja je bila ispisana s obje strane i ukrašena koloriranim inicijalom. Da bi ju se zaštitilo od daljnjih oštećivanja, tijekom rada na ovom tekstu pergamena je skinuta s knjige te laminirana u splitskom Državnom arhivu.

Druge dvije pergamene omatale su manje knjige, sedec formata. Prva je bila na knjizi Alfonso Rodrigueza „Essercitio di perfettione et di virtu christiane“, tiskana u Veneciji, kod Ognibena Classerija, 1647. godine (sign. 12VI 1). Pergamena je ispisana cijelom dužinom, kurzivnom humanistikom iz 15. stoljeća.

Druga pergamena omotavala je već opisani katekizam iz 1574. godine, (sign. 13 VI 1). Na pergameni je tekst u kojem se dovodi u međusobnu vezu pojava komete i epidemija kuge 1502., 1513. i 1539. godine.

Osim naziva samostana, na pojedinim su knjigama ispisana osobna imena bivših vlasnika. Ti potpisi nisu nužno i njihovi autografi. Nerijetko, prethodne vlasnike knjiga novi vlasnici su imenovali želeći istaknuti prijateljske, rodbinske ili duhovne veze s najčešće uglednim prethodnikom. Imena vlasnika knjiga ali i u knjigama zaboravljeni ispisani listovi i pisma otkrivaju da ima i publikacija koje su

nekoć, prije nego su dospjele u knjižnicu pripadale trogirskim obiteljima Andreis, Skakoc, Lubin, Puović, Cerineo, Ivčević, Kalebota, Moretti i drugi pa je knjižnica dridskog samostana danas poput malog kompedija trogirske crkvene i svjetovne povijesti, u vremenu od 17. do 20. stoljeća.

Stoga se knjižnica Samostana Uznesenja Marijina danas otkriva kao mjesto koje je od samih početaka djelovanja samostana bilo kulturno i povijesno uklopljena u njegov život ali i u život šire, čiovske, odnosno trogirske sredine. U tome treba tražiti njezinu posebnu vrijednost i značaj. Zato je ova knjižnica takav spomenik kulture kojeg treba i dalje budno čuvati, obnavljati pa po mogućnosti i razvijati.

Zatečeno stanje

Obilaskom knjižnice kao najistaknutiji problem uočen je neprimjeren odnos temperature i vlage odnosno neadekvatni mikroklimatski uvjeti čuvanja s obzirom na vrstu građe koja se čuva.

Preporučena temperatura za čuvanje papirne građe je 18-21 °C pri 50 – 55 % relativne vlažnosti zraka a izmjerene vrijednost su iznosile su 23.5°C i 65% RV.

Za čuvanje papirne građe adekvatna je isključivo stabilna mikroklima, oscilirajuća izaziva ponajviše deformacijska oštećenja, preniska također nije adekvatna jer izaziva krtost odnosno mehanička oštećenja papira dok visoka RV zraka uzrokuje razlijevanje tinti, slabljenje vezivnih materijala pojavu bakterija i plijesni i deformacije uveza i knjižnih blokova a povećava se i mogućnost pojave insekata koji mehanički nepovratno uništavaju građu.

Iako nam nisu poznati termohigrografski podaci za cijelu godinu zbog male mogućnosti provjetravanja prostora i položaja knjižnice unutar samostana jasno je da preporučeni uvjeti čuvanja nisu postignuti.

Problem predstavlja i prozor koji nije dovoljno otvoren te je prepreka procesu provjetravanja knjižnice čime bi se dodatno prevenirao razvoj insekata i plijesni.

Preporuke za ostvarivanje dugoročno kvalitetnih uvjeta čuvanja bi bile slijedeće:

1. Poduzeti sve građevinske radove koji su potrebni (sanacija vlage u objektu, postavljanje hidro i toplinske izolacije, otvaranje prozora i postavljanje sigurnosne rešetke) kako bi se spremišni prostori izolirali od vanjskih klimatskih uvjeta i stvorili preduvjeti za postizanje stabilne mikroklimе unutar spremišnih prostora sa mogućnošću izmjene zraka.
2. Unutar spremišta postaviti **mjerače temperature i vlage** pomoću kojih će biti moguće precizno pratiti oscilacije i kontrolirati temperaturu i vlagu te shodno tome sistemima hlađenja odnosno grijanja i ukoliko je potrebno odvlaživanja (pomoću odvlaživača zraka) održavati temperaturu i vlagu u zadanim parametrima .
3. Za dugoročno čuvanje fonda knjiga i arhivske građe izuzetno je važno osigurati redovit režim čišćenja kako spremišnih prostora tako i samih knjiga.
Potrebno je dva puta godišnje temeljito uklanjanje površinskih nečistoća sa svakog sveska čemu mora prethoditi i mnogo češće održavanje ostalih površina spremišta kako podova tako i polica.

Za uklanjanje nečistoća sa svezaka preporuka su prvenstveno suhe metode čišćenja što se odnosi na korištenje usisavača sa HEPA filterom i mogućnošću reguliranja usisne snage, uz pomoć širokih kistova i mekane pamučne krpe.

Preporuka za nabavu potrebna opreme:

1. Mjerač temperature i vlage tkz. „ datalogger“

(Na vrlo jednostavan način za korištenje, bilježite temperaturu i vlagu na vaš kompjutor i tijekom dužeg razdoblja dobije se jasna slika u oscilaciji mikroklimatskih uvijeta.)

2. Odvlaživač zraka

(Odvlaživači su kompaktne konstrukcije i rade na principu pothlađivanja zraka. Ventiliraju zrak oduzimajući mu suvišnu vlagu koja se nakuplja unutar uređaja.)

3. Muzejski usisavač sa HEPA filterom

(Lagano i prenosivo rješenje za održavanje knjižnice i profesionalno uklanjanje prašine sa svih površina poput polica i knjiga. U odabiru je važno obratiti pažnju na mogućnost regulacije usisne snage i postojanje HEPA filtera)

4. Beskiselinski krem papir tipa „VERGE“ od 120 g/m² dim. 70 x 100 cm i pamučna traka širine 1 cm.

(Za omatanje a time i bolje čuvanje knjižnih jedinica koje imaju oštećen ili meki uvez.)

Pripremile:

Ana Radić Bizjak; dipl. restaurator- konzervator,

voditeljica Odjela za zaštitu i digitalizaciju

mr. sc. Dubravka Dujmović, viša knjižničarka,

voditeljica matične Službe za istraživanje i razvoj

Ravnatelj Sveučilišne knjižnice u Splitu

mr. sc. Petar Krolo

FOTODOKUMENTACIJA:

